

9.

Wartość informacji przekazywanych przez telewizję

I. PROSPEKT WARTOŚCI

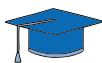
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Właściwy odbiór twórczości filmowej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Film jako rzeczywistość wirtualna.
- Gatunki filmowe i wartości przez nie przekazywane.
- Postacie filmowe: negatywne i pozytywne.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Rzeczywistość wirtualna, filmowa jest wytworem ludzkiego umysłu przekazanym przez filmowe środki techniczne.
- Należy krytycznie oglądać filmy i programy telewizyjne.
- Powinno się z góry ustalać, ile czasu można poświęcić na telewizję, np. film, teatr itp.

Zasady

- Szukam prawdziwych informacji, przeżyć i wartości moralnych w określonych gatunkach twórczości filmowej.
- Nie poświęcam zbyt dużo czasu na oglądanie telewizji.
- Mam ulubione, ustalone programy i gatunki filmów.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Telewizja jest „oknem na świat”, ale jest to świat wirtualny.
- Poddaję krytyce przekaz filmowy i telewizyjny.
- Telewizja nie zastępuje rzeczywistości i prawdy w życiu rodzinnym.

Zasady

- Interesuje mnie, ile czasu, i jakie programy ogląda moje dziecko.
- Świadomie wybieram gatunki filmów i programy, które pomogą rozwijać się mojemu dziecku.
- Zwracam uwagę na określone treści moralne przekazywane w filmach.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Telewizja, film są potężnym środkiem oddziaływania na osobowość człowieka.
- Kino, telewizja, film niosą wartości i jednocześnie mogą je niszczyć.
- Kino i jego przekaz należą do współczesnej kultury.

Zasady

- Wartości lub ich brak w przekazie filmowym komentuję razem z wychowankami.
- Wykorzystuję przekaz filmowy w edukacji i formach wychowawczych.

- Mam świadomość, że twórczość filmowa nie powinna zastępować rzeczywistości, ale ją wzbogacać.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Przeprowadzamy w klasie rozmowę na temat ulubionych programów telewizyjnych. W starszych klasach można nagrać kamerą krótki film na wybrany temat. Przeprowadza się krytykę powstałego filmu, zwracając uwagę na wiele aspektów takiej twórczości oraz na wartości artystyczne i moralne¹.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Wychowankowie mają krytyczne spojrzenie na rzeczywistość filmową. Odróżniają rodzaje przekazu filmowego. Film i obrazowy przekaz informacji nie zastępują prawdziwej rzeczywistości, doświadczanej i przeżywanej osobiście. Przekaz filmowy poszerza wiedzę i dostarcza niezbędnych informacji².

¹ „Praca dla miłości Boga jest uczestnictwem człowieka nie tylko w dziele stworzenia, ale i w dziele odkupienia naszego”. S. Wyszyński, *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, wyd. Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001, s. 66.

² „Telewizja wprzęgnięta w służbę Ewangelii niezmiernie poszerza zakres słuchania Słowa Bożego i zanosí orędzie zbawienia milionom ludzi”. ŚDSSP 1986.

1.10. ZAGROŻENIA

Może nastąpić pomieszczenie rzeczywistości wirtualnej z realną. Uczniowie bezkrytycznie oglądają „wszystko”. Często mamy do czynienia z niedostosowaniem wieku widza do gatunku i treści obrazu. Pornografia i patologia społeczna podawane są jako treści przekazu³. Wzmacnia się agresja, a osłabia wola przez sugestywne obrazy⁴. Zbyt wiele czasu poświęca się na oglądanie telewizji lub filmów.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Mamo, włącz mi bajkę... Myślę, że wielu rodziców słyszy takie prośby. Tymczasem, z badań przeprowadzonych przez naukowców z różnych ośrodków uniwersyteckich wynika, że włączony telewizor źle wpływa na relacje między członkami rodziny, nawet jeśli nikt w danej chwili go nie ogląda. Udowodniono także, że oglądanie telewizji przez dzieci do drugiego roku życia znacznie spowalnia rozwój mowy, ponieważ takie dzieci mniej gaworzą. Nie mówiąc już o złym wpływie na ich wzrok.

Czasem zmęczony czy zapracowany rodzic traktuje telewizor jak dodatkową osobę do pomocy, dzięki której zyskuje chwilę spokoju. Wielu rodziców lubi, gdy dziecko ogląda telewizję, ponieważ w domu od razu robi się spokojniej. Można wtedy wykorzystać ten czas na obowiązki lub odpoczynek.

Nie można jednoznacznie stwierdzić, że telewizja jest zła. Prawdą jest, że z telewizji dzieci czerpią wiedzę o świecie. Niektórzy nauczyciele mówią, że

³ „Jan Paweł II postrzega telewizję w schemacie dwuwartościowym: widzi zarówno możliwość wzbogacania przez nią i wspierania życia jednostek, rodzin, środowiska społecznego, jak i niebezpieczeństwa związane z upowszechnianiem fałszywych i degradujących człowieka wartości, ideałów i modeli życia”. A. Zwoliński, *Środki społeczne...*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego*, dz. cyt., s. 508.

⁴ „Ukazywanie za pośrednictwem środków społecznego przekazu, zła moralnego w opowiadaniu, opisie lub obrazie może niewątpliwie służyć głębszemu poznaniu i odkrywaniu człowieka oraz ukazywanie i podkreślanie wzniosłości i dobra, gdy zastosuje się odpowiednie dramatyczne środki wyrazu. Jednocześnie, aby środki te nie przyniosły duszom raczej szkody niż pożytku, winny być całkowicie podporządkowane zasadom moralnym, zwłaszcza jeżeli chodzi o sprawy, które wymagają należącego poszanowania, albo o takie, które budzą niskie instynkty w człowieku zranionym grzechem pierworodnym”. DRN 7.

jest to błędne myślenie, ponieważ tę samą wiedzę rodzice mogą przekazywać dzieciom sami lub z książek. Dodatkowym czynnikiem przemawiającym przeciwko telewizji jest fakt, że gotowe obrazy mogą wyłączać wyobraźnię. Dzieci powinny ćwiczyć wyobraźnię, aby w przyszłości być kreatywnymi dorosłymi.

Przeciwko oglądaniu telewizji przemawia także fakt, że dziecko nie powinno siedzieć długo w bezruchu, lub w pozycji niezdrowej dla kręgosłupa.

Kolejną kwestią, świadczącą o tym, że dzieci nie powinny bez ograniczeń oglądać telewizji, są reklamy. Małe dzieci w ogóle nie odróżniają reklam od innego programu. Wierzą we wszystko, co się tam mówi.

Wszelkie nowinki technologiczne są wskazane, ale w odpowiednim wieku. Dzieci powinny widzieć, że rzeczywistość telewizyjna jest wytworem ludzkiego umysłu, dlatego należy podchodzić do niej krytycznie. Warto korzystać tylko ze sprawdzonych programów, które niosą wartości i przeżycia moralne, ponieważ są filmy i programy, które propagują antywartości. Telewizja jest potężnym środkiem oddziaływania na osobowość człowieka. W skrajnych przypadkach może nawet dojść do pomieszania rzeczywistości wirtualnej z realną.

Duże znaczenie mają tutaj lekcje wychowawcze, na których nauczyciel wykorzystuje przekaz filmowy w edukacji, podkreślając że wytwory telewizyjne należą do współczesnej kultury. Młodzi ludzie powinni mieć świadomość, że filmy nie mogą zastępować rzeczywistości – mogą ją jedynie ubogacać.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Zofia Stanecka jest autorką serii o Basi. Basia jest kilkuletnią dziewczynką, mieszka w Polsce. Nie jest idealnie grzeczna, ale jest bardzo sympatyczna. W każdej kolejnej książce tytułowa bohaterka staje przed jakimś problemem. W części zatytułowanej „Basia i telewizor” główna bohaterka dowiaduje się, dlaczego dzieci nie powinny oglądać programów telewizyjnych przeznaczonych dla dorosłych.

Basia westchnęła i powlokła się do salonu. Zaczęła szukać kredek, gdy nagle zauważyła leżące na stoliku pilota. Wzięła go i włączyła telewizor. Ściszyła dźwięk, żeby niepotrzebnie nie denerwować Mamy. Z ekranu zamigła do niej kolorowa reklama batoników i Basia od razu zrobiła się głodna. Klik. Zmieniła kanał. Tym razem pan w sztywnym garniturze zapewnił ją, że nad miasto nadciąga burza połączona z nawałnicą. Klik. Pani w białym sweterku zachwalała najlepszy na świecie wybielacz. Klik. Ubrana w same rajstopy i podkoszulek dziewczyna śpiewała o tym, że nikt jej nie rozumie. Klik. Z ekranu popłynęła rzewna melodia serialowej piosenki o nieszczęśliwej służącej Marii Celebes zakochanej w Estebanie – synu pracodawcy.

Z. Stanecka, *Basia i telewizor*, wyd. Egmont Polska, Warszawa 2011, s. 4.

Powyższy fragment doskonale obrazuje wpływ telewizji na małe dziecko. Basia doskonale wiedziała, że mama nie pozwoli jej włączyć telewizora, więc zrobiła to tak, żeby mama nie widziała. Dziewczynka sprawdziła, co jest na kilku kanałach. Okazało się, że na żadnym z ich nie ma programu, który mogłaby oglądać. Jednak psychika dziecka okazała się podatna nawet na, można się domyślić, latynoamerykańską telenowelę. Egzotyczne krajobrazy, obca kultura, przerysowane postaci i barwne dialogi przykuły uwagę dziecka. Dlatego tak ważne jest, aby kontrolować treści, które oglądają najmłodsi. Niektóre dzieci

sprawiają nawet wrażenie, jakby było im zupełnie obojętne, co oglądają, byleby tylko mogły siedzieć przed telewizorem.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, *Telewizja w rodzinie: kryteria właściwego wyboru programów*. Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II na XXVII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Watykan, 24.01.1994, w: tegoż, *Orędzia Papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*, dz. cyt., s. 195-196.

Pracownicy telewizji – dyrektorzy i kierownicy, producenci i reżyserzy, autorzy, reporterzy i dziennikarze, osoby występujące przed kamerami i personel techniczny – wszyscy mają bardzo poważne obowiązki moralne wobec rodzin, które stanowią tak wielką część ich odbiorców. W swoim życiu zawodowym i osobistym pracownicy telewizji powinni kierować się szacunkiem i uznaniem dla rodziny jako najważniejszej w społeczeństwie wspólnoty życia, miłości i solidarności. Świadomi wielkiego wpływu, jaki wywiera środek przekazu, w którym pracują, powinni szerzyć zdrowe wartości moralne i duchowe, unikając „wszystkiego, co mogłoby zaszkodzić istnieniu, trwałości, harmonii i szczęściu rodziny”, a więc „pornografii i przemocy, propagowania rozwodów lub aspołecznych postaw wśród młodzieży”.

Nie ma czysto obiektywnych wiadomości. Sądzę, że każda informacja opiera się na trzech zasadach. Po pierwsze: każda informacja jest wyborem, a każdy wybór jest oceną. Ocena zaś wtedy jest odpowiedzialna, gdy opiera się na słusznie uznanych wartościach. Po drugie: sama liczba podanych faktów jeszcze nie informuje, może nawet ogłupiać, odwracając uwagę od sedna sprawy. Tak będzie, gdy informacja nie będzie odpowiednio wyważona, gdy poza ukazaniem wielości szczegółów nie podejmie próby ukazania całości sprawy, bo to dopiero prowadzi do rzeczywistego poznania. Po trzecie: trzeba pamiętać, że do prawdziwej informacji należy dyskrecja, informacja bez dyskrecji może nie tylko uwłaczać ludziom, ale i zniekształcać prawdę. Z drugiej strony istnieje

jednak milczenie, które służy prawdzie. Co do pierwszego: jest wielkim zadaniem każdej informacji przeciwstawić się milczeniu fałszywemu.

*Elementarz Benedykta XVI
(Josepha Ratzingera)...
dz. cyt., s. 216.*

Z uwagi na to, że środki społecznego przekazu – na równi ze szkołą i środowiskiem – wpływają często, i to w znacznej mierze, na formację dzieci, rodzice, jako odbiorcy, powinni sami uczestniczyć w korzystaniu z umiarem, krytycznie, czujnie i roztropnie z tych środków, a zdając sobie sprawę z tego, jaki wpływ wywierają one na dzieci, wpajać im zasady pozwalające na takie wykształcenie „sumienia, by spokojnie i obiektywnie wskazywało, które wśród proponowanych programów należy przyjąć, a które odrzucić”.

FC 76.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Po swym zmartwychwstaniu, wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia, Jezus ukazał się najpierw Marii Magdalenie, z której przedtem wyrzucił siedem złych duchów. Ona poszła i oznajmiła to tym z jej otoczenia, którzy byli z Nim, pogrążonym w smutku i płaczącym. Ci jednak

Por. Wj 20,14; 23, 1;
Pwt 5,18.23-33; Ps 96, 3;
Ps 66; Mt 5,27-31;
Mt 18,7-10; Mk 9,33-3;
10,5; 1 Kor 9,16-17.

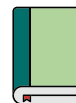
Por. KKK 2497.

słyszając, że żyje i że ona Go widziała, nie dali temu wiary. Potem ukazał się w innej postaci dwom z nich na drodze, gdy szli do wsi. Oni powrócili i oznajmili pozostałym. Lecz im też nie uwierzyli. W końcu ukazał się samym Jedenastu, gdy siedzieli za stołem, i wyrzucał im brak wiary i upór, że nie wierzyli tym, którzy widzieli Go zmartwychwstałego. I rzekł do nich: „Idźcie na cały świat i głosście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,9-15).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Informacja przekazywana przez środki społecznego przekazu pozostaje w służbie dobra wspólnego. Społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności, sprawiedliwości i solidarności: właściwe zastosowanie tego prawa domaga się, by co do swego przedmiotu informacja była zawsze prawdziwa i pełna, przy zachowaniu sprawiedliwości i miłości; poza tym, aby co do sposobu była godziwa i odpowiednia, to znaczy przestrzegająca święcie zasad moralnych oraz słusznych praw i godności człowieka tak przy zbieraniu wiadomości, jak i przy ogłaszaniu ich (KKK 2494).

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzingera) dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
- Hłowiecki M., *Krzywe zwierciadło. O manipulacji w mediach*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Lublin 2009.
- Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio*, w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 91-216.
- Jan Paweł II, *Telewizja w rodzinie: kryteria właściwego wyboru programów. Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II na XXVII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, Watykan, 24.01.1994, w: tegoż, *Orędzia Papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*, oprac. M. Lis, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2002, s. 195-196.
- Legutko P., *Jad medialny*, wyd. „Arcana”, Kraków 2005.
- Lepa A., *Mity i obraz*, wyd. Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2001.
- Nagórny J., *Dziecko wśród mediów. Wychowanie w rodzinie do korzystania ze środków społecznego przekazu*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.
- Nowakowski P.T., *Fast food dla mózgu, czyli telewizja i okolice*, wyd. „Maternus Media”, Tychy 2002.
- Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 333-337.
- Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, wyd. Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001.
- Zwoliński A., *Środki społecznego przekazu*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 504-511.